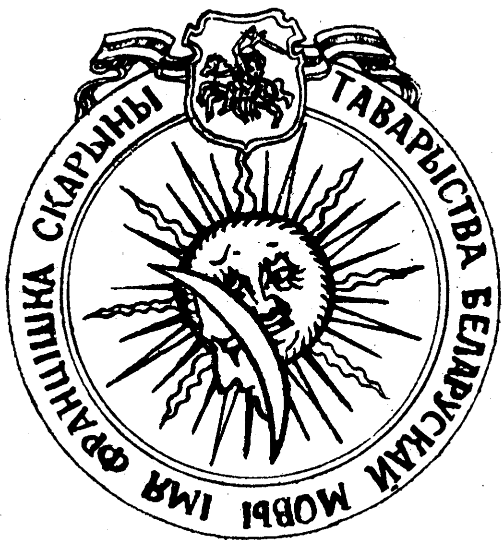

НАША СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! Францішак БАГУШЭВІЧ

Штотыднёвая газета | № 46 (56) | 31 снежня 1991 г. | Кошт 10 кап. (Па падпісцы — 5 кам.)

З надыходзячым Новым годам, шаноўныя спадары!

Паступ тыдня

ДАСЯГНУТА ДАМОЎЛЕНАСЦЬ, ШТО Ў 1992—1993 ГАДАХ НІ РАСІЯ, НІ УКРАІНА, НІ БЕЛАРУСЬ НЕ БУДУЦЬ УВОДЗІЦЬ СВАІХ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ ВАЛЮТ. Мяркуецца спачатку для нашай рэспублікі надрукаваць грошы з асобымі распазнавальнымі адзнакамі і толькі затым — увесці ўласную валюту.

ПРАФСАЮЗЫ БЕЛАРУСІ ПАПЯРЭДЗІЛІ ЎРАД АБ МАГЧЫМЫМ САЦЫЯЛЬНЫМ УЗРЫВЕ Ў НАСТУПНЫМ ГОДЗЕ. Гэта вынікае перш за ўсё з-за няўвагі да інтарэсаў працоўных. Так, абяцаецца павышэнне зарплаты ў два разы. А купоны разлічаны толькі на 60 працэнтаў ад яе...

...БЕЛЫ АБРУС на стале. Разбіты гаршчок у куце. Смачны пах куцці на ўсю хату. І ўрачыстыя поклічы бацькі: «Каляда, Каляда! Ідзі да нас куццю есці!..» Калі гэта было апошні раз? Даўно, я памятаю, недзе пасля вайны. Затым — гарадское жыццё, святкаванні толькі пад урачыстыя прамовы правадыроў. І вось — нечаканасць. Для Каляды гасцінна расчыніліся дзверы гарадскіх кватэр — без аглядкі гаспадароў на нечае пільнае вока... Учора — каталікоў, а заўтра — і праваслаўных.

Як многа перамянілася за гэтыя гады! Палёты ў космас, ядзерныя выбухі, чарнобыльскі пажар... А куцця тая ж самая — як і ў пасляваенныя гады, а, можа, і тысячагоддзе назад. Ці нават бядней: на магазінных паліцах — нічога, акрамя панцаку. І падарункі ўрада не сказаць каб калядныя,— адпушчэнне цэн. Ды ўжо такое свята: як ні цяжка, а трэба клікаць Каляду. Каб не акалець самому і ўратаваць жывёлу, ураджай. Гэта спрадвечная рыса народа — не схіляць галавы. Салому еш, а хвост дзяржы дудкай. Так што і заўтра паклічам як мага бадзёра:

— Каляда, Каляда! Ідзі да нас куццю есці!

А. СІЛЯНКОЎ.

Паважаная рэдакцыя «Нашага слова»!

Сустракаючы першы вольны ў жыцці Беларусі Новы год, шчыра жадаю ўсім чытачам, а таксама супрацоўнікам рэдакцыі шчасця, поспехаў і плёну!

З павагай

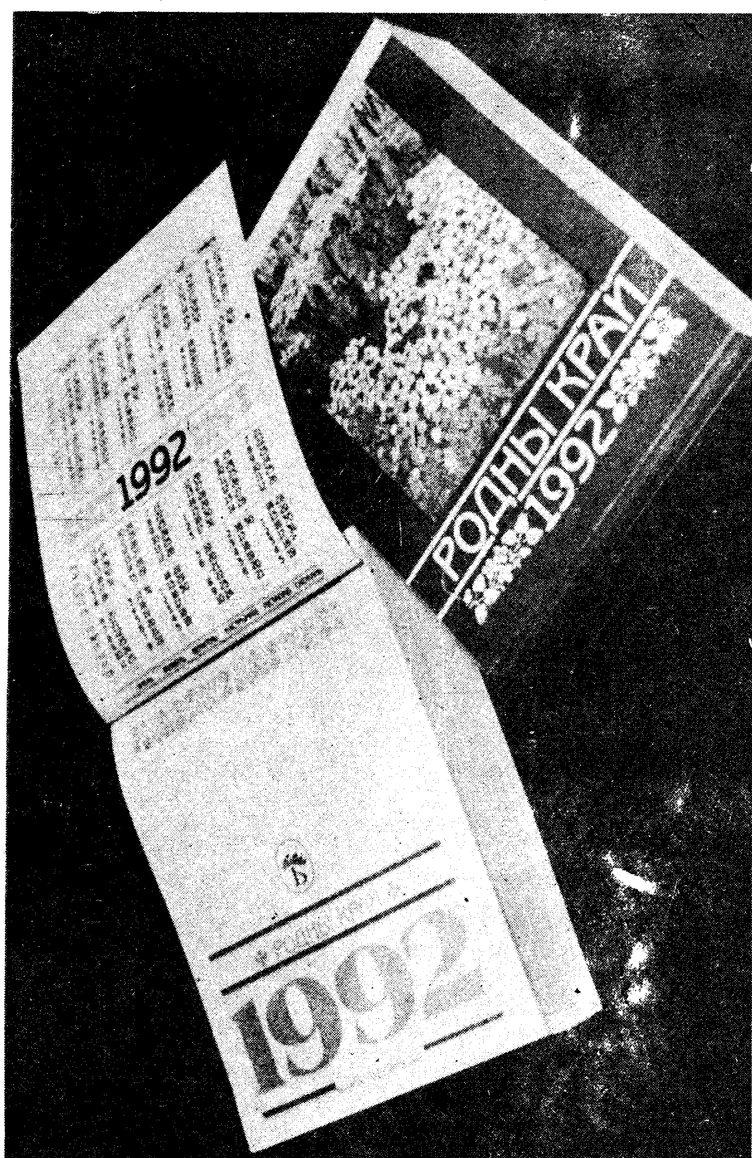
Васіль СУПРУН.

У навагоднюю ноч

Навагодняя ноч заглядае ў замерзлыя вокны,
З хаты ў хату нясе пажаданні, іскрынкі надзей
І бясконцую ніць спадзяванняў з нябачных валокнаў
З году ў год
праз жыццё ў нашых сэрцах прадзе і прадзе.
І пакуль гэтай ніткі надзейная струнка прадзецца,
А ў сэрцах агеньчык жадання і сілы гарыць,
Будзем несці дабро, хоць нялёгка сягоння жывецца,
Будзем помніць, што жыць — гэта шчасце і радасць тварыць.
А цяпер — у прыход навагодняй святочнае ночы —
Пажадайма сваім і далёкім, і блізкім сябрам:
Новы год няхай сем'ям іх моцную дружбу прыносіць,
І ўсім ім пажадайма дастатку, удач і дабра!

ДАРАГІЯ ЧЫТАЧЫ, вы трымаеце ў руках апошні сёлета нумар «Нашага слова». Да сустрэчы ў наступным годзе з тымі, хто застаўся верным газеце! Дарэчы, «Наша слова» будзе выходзіць падвоеным аб'ёмам і таму зможа даваць сваім чатачам значна больш разнастайных звестак пра культурнае жыццё Беларусі, часцей публікаваць літаратурныя творы, выкарыстоўваць ілюстрацыі і г. д.

Напамінаем тым, хто па нейкіх прычынах не падпісаўся на «Наша слова», але захоча гэта зрабіць. Падпіску можна аформіць з кожнага наступнага месяца. Наш індэкс 63865.

БЕЛАРУСКІ НЕ ТОЛЬКІ ПА МОВЕ

Леташні год знамянальны і тым, што адноўлена даўняя традыцыя па стварэнні нацыянальных календароў на беларускай мове. Выдавецтва БелСЭ выпусціла «Беларускі каляндар» (рэдактар-складальнік Бугаёў В. С.). У ім змешчаны звесткі, галоўным чынам, з галіны гісторыі, культуры, літаратуры, мастацтва, этнаграфіі, фальклору. Другая яго назва — «Каляндар Багдановіча» — настолькі ён багаты на матэрыялы пра нашага юбіляра, славутага паэта Беларусі. Быў таксама выдадзены адрыўны каляндар выдавецтвам «Беларусь».

Знаўцам беларускіх календароў добра вядомы календары, выдадзеныя «Нашай нівай» на 1910, 1911 гады. У 1925—39 г.г. календары выдаваліся і ў Вільні. Заходнебеларускую традыцыю працягвае Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы.

На 1992 год выйшаў у свет адрыўны каляндар «Родны край» (наклад 100 тысяч паасобнікаў, рэдактары-складальнікі Алёна Законнікава і Валянціна Балвановіч). Ён беларускі не толькі па мове, але і па сутнасці. Студзеньскія лісточкі календара знаёмяць нас з арыгінальнай і даволі цікавай інфармацыяй. Да прыкладу, няшмат вядома пра каталіцкага святара Адама Станкевіча. А між іншым, яго пяру належаць два дзесяткі кніг: пра Вітаўта Вялікага, Скарыну, Багрыма, Каліноўскага, Багушэвіча, Эпімах-Шыпілу, Сваяка, Забэйду-Суміцкага...

«Родны край» у аднолькавай ступені будзе карысны школьным настаўнікам і хатнім гаспадыням. Матэрыялы па гісторыі беларускай культуры суседнічаюць з кулінарнымі рэцэптамі. Ёсць у календары рубрыка «Кладоўка здароўя». Яна знаёміць нас з загадкамі народнай медыцыны. «Кладоўку здароўя» дапаўняюць «Народны лячэбнік» і «Парады касметолага».

Многія старонкі календара, калі іх сабраць разам, складаюць невялічкую энцыклапедыю для аматараў роднага слова. І не толькі таму, што «Родны край» друкуе ўрыўкі з твораў мастацкай літаратуры. У календары пад рубрыкай «З гісторыі слоў», «Чаму мы так гаворым» пададзены многія таямніцы звычайных на першы погляд слоў.

Не спяшайцеся адрываць лісткі календара. А як пройдзе год — пакіньце «Родны край» у хатняй бібліятэцы. Не пашкадуеце.

А. К.

ВЫБРАНЕЦКАЯ ІНФАРМАЦЫЙНАЯ СЛУЖБА ПАВЕДАМЛЯЕ

19 снежня ў Беларускім тэхналагічным інстытуце прайшла вечарына, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Шчырым словам пра Максіма вечар адкрылаі паэтка Валянціна Аколава. Выступіў і супрацоўнік філіі літаратурнага музея М. Багдановіча Сяргей Вітушка. Цікавую праграму падрыхтаваў фальклорны калектыў «Рой». Пасля вечарыны прайшоў аўкцыён і віктарына. А моладзь уволю патанцычыла і паспявала.

* * *

У фае Белдзяржуніверсітэта «истинно русские люди», як яны самі сябе называюць, гандлююць газетай «Память». Кіраўніцтва універсітэта не звяртае на гэта ўвагі. Аднак 17 снежня незнаёмы хлопец запрапанаваў саматужным гандлярам канчаць сваю працу, але тыя не паслухалі яго і засталіся з ашмоткамі макулатуры. Нам удалося высветліць, што гэта быў сябра Задзіночання Беларускіх Студэнтаў. У прыватнай размове ён паведаміў, што сябры ЗБС не дапусцяць распаўсюджвання на Беларусі выданняў, якія ганьбяць нацыянальны гонар беларусаў.

* * *

29 і 30 лістапада ў менскім Доме літаратара адбылася ўстаноўчая канферэнцыя фалькларыстаў, на якой была створана Асацыяцыя Фалькларыстаў Беларусі (АФБ). На канферэнцыі быў зацверджаны Статут АФБ, прыняты рэзалюцыі, абраны кіруючыя органы і старшыні дзевяці камісій. Прэзідэнтам Асацыяцыі стаў спадар Васіль Ліцвінка, загадчык Навукова-даследчай лабараторыі беларускага фальклору і дыялекталогіі АН Беларусі, віцэ-прэзідэнтамі абралі спадара Аляксандра Баршчэўскага, загадчыка кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта, і спадара Тадэвуша Стружэцкага, начальніка ўпраўлення культустаноў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Праведзены выбары членаў рады АФБ. На думку ініцыятараў канферэнцыі Асацыяцыя павінна аб'яднаць носьбітаў, выканаўцаў, інтэрпрэтатараў і прыхільнікаў беларускага фальклору з мэтай яго адраджэння, развіцця і прапаганды.

АФБ у сваёй дзейнасці плануе:

— стварэнне адзінага цэнтра збірання, выдання і захавання фальклору;

— вядзенне рэгулярнай мэтанакіраванай падрыхтоўкі да святкавання беларускіх народных свят, радзін, вяселляў;

— арганізацыю мэтавай падрыхтоўкі кадраў фалькларыстаў вышэйшай кваліфікацыі і інш.

Мяркуецца выдаваць часопіс «Фальклор». У Менску ў 1994 годзе пройдзе Міжнародны фестываль фальклору, і сябры АФБ маюць намер прыняць самы непасрэдны ўдзел у падрыхтоўцы да яго.

Прэзідэнт АФБ спадар Ліцвінка ў гутарцы з карэспандэнтам «Выбранецкай інфармацыйнай службы» А. Вашкевічам сказаў: «У фальклоры закладзена нацыянальная самабытнасць нашага народа. Беларусы ці не адзіны славянскі народ, які захаваў паганскую абрадавасць большасці свят, якія, па сутнасці, з'яўляюцца земляробчымі і святкуюцца па сонечным календары. Таму трэба весці барацьбу супраць русіфікаваных форм культуры, і гэта тычыцца не толькі фальклору. Варта адзначыць і такі аспект, як пераадоленне нацыянальных меж паміж прадстаўнікамі розных галін фалькларыстыкі — гэта навукоўцы і практыкі: славеснікі, музыказнаўцы і інш. Трэба пераадолець уніфікацыю фальклору, бо ёсць блытаніна з выкарыстаннем касцюмаў у абрадах. У галіне адукацыі назіраецца абыякавае стаўленне да вывучэння беларускай нацыянальнай культуры. На гэты час для нас склалася спрыяльнае становішча. Яго трэба выкарыстаць, каб адрадзіць фальклор. Асацыяцыя з'яўляецца не кіруючай арганізацыяй, а менавіта каардынуючай».

* * *

У Санкт-Пецярбурзе 30 лістапада адбылася вечарына, прысвечаная 100-годдзю Максіма Багдановіча. На вечарыну прыйшлі сябры Таварыства беларускай культуры і госці з віцебскага клуба «Узгор'е». Спадар Мікола Нікалаеў прачытаў даклад на тэму «Багдановіч і старадрукі». Ігар Цішкін і Людміла Хмяльніцкая, сябры «Узгор'я», расказалі пра дзейнасць свайго клуба. Сярод прысутных былі сабраны грошы на крыж беларускім пакутнікам, якія былі расстраляны ў гады рэпрэсій на Левашоўскай пустыні — «Ленінградскіх Курапатах».

* * *

8 снежня ў актавай зале Аршанскага гарвыканкама адбылася сустрэча аршанцаў са старшынёй Цэнтральнай Рады Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, доктарам гістарычных навук М. Ткачовым. У сустрэчы прынялі ўдзел дэпутаты ВС Рэспублікі М. Крыжаноўскі і В. Радамысльскі. Адбылася змястоўная гутарка пра мэты і задачы новай партыі беларускіх сацыял-дэмакратаў.

* * *

15 снежня ў Вільні адбыўся летувіска-беларуска-латышскі канцэрт, прымеркаваны да Каляд. Выступілі беларускі гурт «Голас», латышскі спявак Андрыс Мігуліс, які выканаў калядныя песні пад акампанемент старажытнага латышскага інструмента *кокле* (накшталт гусляў), а таксама летувіскі музычны гурт, назву якога можна перакласці як «Камянны шлях па дрыгве». Прысутным была дадзена магчымасць параўнаць калядныя традыцыі народаў-суседзяў — латышоў, жмудзінаў і літвінаў.

* * *

13 снежня ў Віленскім педагагічным інстытуце адбылася сяброўская сустрэча выкладчыкаў і студэнтаў кафедры беларускай мовы і літаратуры з гасцямі з Беларусі. Ва ўтульнай аўдыторыі пры традыцыйнай гарбаце і запаленых свечках моладзь ушанавала памяць паэта Максіма Багдановіча, ягоны 100-гадовы юбілей. Студэнты і многія з прысутных чыталі вершы паэта, вялі нязмушаную гаворку пра яго жыццё і значэнне для беларускай літаратуры. Асабліва прыемным для моладзі быў удзел у вечары спявачкі Касі Камоцкай, якая спецыяльна прыехала з Менску. Яна спявала песні пад гітару, музыку для якіх складае сама. Прысутнічала і паэтка Тацяна Сапач, на вершы якой складзены шматлікія песні Касі. Моладзь была задаволена сустрэчай і доўга не хацела адпускаць ад сябе сваю госцю з Беларусі.

Лявон ЛУЦКЕВІЧ.

* * *

«Вышэйшая школа» выдала «Русско-белорусский разговорник» (укладальнік А. Е. Міхневіч) накладам 150 тысяч паасобнікаў.

* * *

Як паведаміла аршанская газета «Ленінскі прызыў» (№ 122), помнікі Леніну ў горадзе, выкананыя на нізкім мастацкім узроўні, будуць дэманціраваны і ўстаноўлены ў калгасах Аршанскага раёна.

Падрыхтавалі
Т. КАРОТЧАНКАВА,
А. ВАШКЕВІЧ
і А. ШУТАЎ.

МЕНСКІ ВЕСНІК
БЕЛАРУСКАЙ САЦЫЯЛ-ДЭМАКРАТЫЧНАЙ ГРАМАДЫ
ГРАМАДА — ЗА САЦЫЯЛЬНУЮ ДЭМАКРАТЫЮ
НА ДЗЯДЫ — СА СЦЯГАМ
Аддайце зямельку тым, каму яна родная
МЫ-МЕНЧУКІ..
За дваццаць пяць

ГРАМАДА БАРОНІЦЬ ДЭМАКРАТЫЮ

Менская гарадская філія Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады займела сваё выданне — «Менскі веснік БСДГ». «Менскі веснік» будзе, спадзяёмся, дастаткова поўна і праўдзіва адлюстроўваць не толькі палітычнае жыццё партыі, але і тыя падзеі, якімі жыве, клопаты, якімі рупіцца спадарства сталіцы Беларусі» — гаворыць ва ўступным слове старшыня рады Менскай гарадской філіі БСДГ, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь Яўген Цумараў.

Газета знаёміць чытачоў з артыкуламі Максіма Грэка «Мы — менчукі...», Пятра Васілеўскага «Культура і жыццё», Якуба Якубоўскага «Аддайце зямельку тым, каму яна родная». Друкуюцца ў «Менскім весніку» «Зварот рады Менскай філіі Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады да актывістаў прафсаюзнага руху, членаў прафсаюзных арганізацый, усіх грамадзян Беларусі», а таксама «Заява выканкама Цэнтральнай Рады БСДГ па праблеме раздзяржаўлення і прыватызацыі».

Усіх, каго зацікавіў «Менскі веснік», запрашаюць на Румянцава, 13. Менавіта тут, у Цэнтральнай Радзе ТБМ імя Ф. Скарыны, можна і набыць газету. Каштуе яна дваццаць пяць капеек.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Аб пасяджэнні Міжнароднага камітэта беларусістаў

КАМУНІКАТ

9 снежня 1991 г. адбылося пасяджэнне Міжнароднага камітэта беларусістаў, у якім прынялі ўдзел вучоныя і перакладчыкі з Аўстрыі, Беларусі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны і Швейцарыі. Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі вынікі дзейнасці ў 1991 г. і планы на 1992 г. У ліку добрых спраў беларусістаў — чынны ўдзел у міжнародных канферэнцыях у Любліне і Гародні, у арганізацыі Міжнароднай школы беларусістаў, стогадовым юбілеі Максіма Багдановіча ў Менску, арганізацыя навуковай канферэнцыі «Багдановіч і Літва» ў Вільнюсе. Пытанні беларускай філалогіі разглядаліся ў Зальцбургу (Аўстрыя). Сябрам асацыяцыі разасланы спісы кніг, якія можна будзе заказаць у 1992 г. Нямецкімі беларусістамі праведзены калоквіум з удзелам беларускіх пісьменнікаў і рыхтуецца Тыдзень беларускай літаратуры ў Берліне. У Празе рыхтуюцца да друку зборнік з прац чэшскіх славістаў у гонар Ф. Скарыны. Новыя пераклады паэзіі М. Багдановіча зроблены ўкраінскімі і чувашскімі беларусістамі.

У планах на 1992 год — актыўны ўдзел у калоквіуме, прысвечаным 110 гадавінам Янкі Купалы і Якуба Коласа (ён будзе праведзены ў верасні ў Менску як падсумаванне працы Міжнароднай школы беларусістаў), у канферэнцыях «Рым-III» (Камянец-Падольскі) і «Гісторыя і рэлігія» (Гародня), арганізацыя канферэнцыі «Беларусы ў Пецярбургу» (Пецярбург, люты), чатанняў пра беларуска-літоўскае культурнае ўзаемадзеянне, прысвечаных 100-годдзю З. Верас (Вільнюс, верасень) і інш. Мяркуецца распачаць выдавецкую серыю «Свет пра Беларусь».

Удзельнікі пасяджэння зацвердзілі рэдкалегію штогодніка «Беларусіка», заснавалі выдавецкую групу «Беларуская спадчына» (на чале з С. Жынкінай), прынялі іншыя арганізацыйныя рашэнні. Была выказана прапанова, каб адлічэнні ад сяброўскіх складак у МАБ пакуль што (да адкрыцця іхных рахункаў) захоўваліся ў нацыянальных і рэгіянальных асацыяцыях і пярвічных суполках (у Беларусі).

Няхай бы стала войска беларускім...

У Доме літаратара прайшла прэс-канферэнцыя кіраўніцтва Беларускага згуртавання вайскоўцаў. Удзел у гаворцы з журналістамі бралі старшыня БЗВ падпалкоўнік Мікола Станкевіч, члены Каардынацыйнай Рады БЗВ падпалкоўнік Мікалай Бірукоў і Уладзімір Савянок, старшыня суполкі БЗВ у Печынскім гарнізоне маёр Курбан Гельдыеў, член БЗВ, народны дэпутат РБ старшы лейтэнант запасу Алег Трусаў. Госцем прэс-канферэнцыі быў і начальнік прэс-цэнтра Беларускай ваеннай акругі палкоўнік Уладзімір Чэкаў.

Адзначыўшы на пачатку гаворкі, што Беларускае згуртаванне вайскоўцаў — незалежны патрыятычны грамадскі рух, Мікола Статкевіч падрабязна пазнаёміў прысутных з сённяшняй сітуацыяй у БВА. І хаця ўрадавыя пастановы скіраваны на стварэнне нацыянальнага войска, першыя крокі вельмі і вельмі марудныя. А сітуацыя ў краіне такая, што трэба спяшацца. Прагнозы палітыкаў і сацыёлагаў не выключаюць магчымасці сацыяльна-эканамічнага, а, магчыма, і палітычнага выбуху. Найбольшую небяспеку ўяўляе ў гэтым плане Расія. Калі выбух адбудзецца — хаос пераносіцца і на Беларусь. Ва ўмовах, калі войска кіруецца загадамі з Масквы, трэба нешта тэрмінова рабіць.

Дык на што здольна БЗВ? Якія ў яго адносіны з Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь? Ці супрацоўнічае БЗВ з камандаваннем акругі? Што робіць БЗВ дзеля патрыятычнага выхавання моладзі? Гэтыя і шмат якія іншыя пытанні цікавілі журналістаў.

Кіраўніцтва БЗВ і народны дэпутат Алег Трусаў, асвятляючы сацыяльныя, эканамічныя і палітычныя праблемы, не абышлі і пытанні духоўнага адраджэння беларускіх вайскоўцаў.

— Трэба зрабіць усё магчымае, — сказаў Алег Трусаў, — каб нашы землякі, якія служаць па ўсім былым СССР і за яго межамі, на працягу 1992 года вярнуліся на Беларусь. Магчыма, ідучы па шляху прафесіяналізацыі арміі, варта асобныя палкі, батальёны стварыць выключна з афіцэраў. А выхаванне ў войску патрэбна праводзіць выключна ў беларускім накірунку.

Расказваючы пра працу Печынскай суполкі БЗВ, Курбан Гельдыеў адзначыў, што побач з прапагандай ідэі нацыянальнага войска і сацыяльнай абаронай ваеннаслужачых, галоўнае месца займае клопат пра духоўнае адраджэнне. Першыя крокі ўжо зроблены. У гарнізоне дзейнічае суполка ТБМ імя Ф. Скарыны. Вайскоўцы ўрачыста адзначылі стогадовы юбілей М. Багдановіча.

Праз некаторы час месца ў вайсковым страі зоймуць сённяшнія падлеткі. Ці прыйдуць яны з новымі ідэямі?.. На гэтае пытанне паспрабаваў адказаць Мікола Бірукоў:

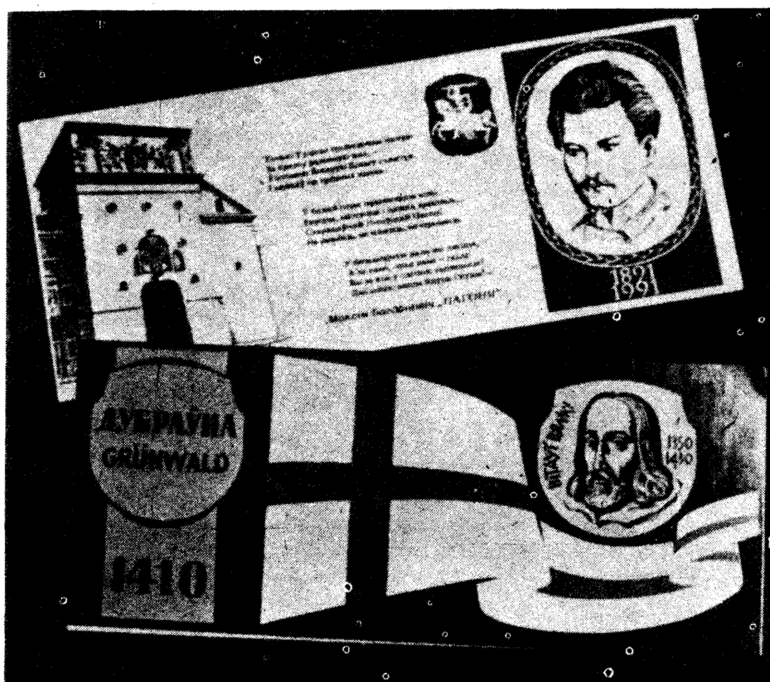
— БЗВ добра ўсведамляе, што падрыхтоўка да вайсковай службы пачынаецца задоўга да прыняцця прысягі... Таму нас і хвалюе сённяшняя моладзь. Трымаем цесную сувязь з суполкамі «Выбранецкія шыхты» і «Чырвоны Жонд». Імкнёмся зацікавіць нашу моладзь вайсковай гісторыяй Беларусі. Спадзяёмся, што ў гэтым плане нам дапаможа беларускі друк. Што ж да тычыцца ДТСААФ, хаця яно і памяняла сваю назву, яго сутнасць засталася той жа. І без рашучых урадавых захадаў тут нічога, напэўна, не зменіш. З боку камандавання воінскія калектывы ніякай падтрымкі ў вывучэнні беларускай мовы і вайсковай гісторыі Беларусі не адчуваюць.

Па-ранейшаму праводзяцца палітычныя заняткі. Змянілася толькі іх назва — гуманітарная падрыхтоўка. Акцэнт робіцца на гісторыю Айчыны (якой? — зразумела, расійскай!). А «героі» лекцый, гутарак па гуманітарнай падрыхтоўцы — Сувораў, Скобелеў і іншыя.

— Войска, — заўважыў Мікола Статкевіч,— калі яго выхаваць на патрыятычных беларускіх традыцыях, пазбавіцца і многіх заган, як, да прыкладу, «дзедаўшчыны»... Займаецца распрацоўкай Статута гонару беларускага афіцэра падпалкоўнік з Казахстана Станіслаў Суднік.

А тым часам, калі ішла прэс-канферэнцыя БЗВ, у Маскве знаходзіўся на кансультацыях у Міністэрстве абароны СССР наш беларускі вайсковы міністр — генерал-лейтэнант Пётр Чаус. У праграме яго паездкі — сустрэча з прадстаўнікамі суполак БЗВ Масквы і Цверы. Мо там міністра і прымуць у БЗВ? Калі так, то тады і сумнявацца няма чаго, — будуць беларусы мець сваё нацыянальнае войска.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

У ВЯНОК БАГДАНОВІЧУ

Выдавецтва «Полымя» да юбілею Максіма Багдановіча выдала камплект з чатырох закладак: «Максім Багдановіч. 100 год з дня нараджэння»; мастак — У. Якунін. На адным з бакоў закладак друкуюцца тэксты пра розныя этапы жыцця і творчасці паэта. На другім баку — урыўкі ягоных вершаў. Напрыклад:

Не згасла сонца!
Сонца гляне,
Усіх падыме ада сна.

Закладкі карыстаюцца вялікім попытам сярод моладзі, прыхільнікаў творчасці нашага славутага паэта. Набыць іх можна ў кіёску ТБМ.

А. СМЕЯНОВІЧ.

Для веруючых

Канец года... Тлумнага, трывожнага. Гэта не толькі спадзяванні на лепшае наперадзе, але і шчыры роздум аб пражытым, каб улічыць памылкі і ачысціць сумленне, душу пакаяннем за свае няправедныя дзеі — вольныя і міжвольныя. Веруючыя ідуць з гэтай мэтай ў храм. Але і тыя, хто па нейкіх прычынах так зрабіць не змогуць, няхай не ўпадаюць у роспач. Вось што сказана ў Святых кнігах: галоўнае — каб вы былі да канца шчырыя перад Усявышнім. А каб малітва ваша была запраўды мілая Богу, трэба яшчэ старацца, каб ніхто не перашкаджаў падчас яе, а ўжо ніяк нельга выстаўляць яе напаказ, тым больш — выхваляцца ёю перад людзьмі. Сам Хрыстос часта маліўся. Тады ён адыходзіў ад вучняў сваіх. Гэтае самае Сын Божы запаведаў і ўсім вернікам: «Ты ж калі молішся, ідзі ў камору сваю і, зачыніўшы дзверы, памаліся Айцу свайму тайна, а Ён узнагародзіць цябе яўна» (Еванг. ад Мацфея, 6, 6).

Кароткі варыянт малітвы наступны:

«Гасподзь Божа наш, уратуй мяне, грэшнага (-ную). Прабач, адпусці і даруй, Божа, усе мае правіннасці вольныя і міжвольныя, якія зрабіў(-ла) я словам і ўчынкам, у думках і намерах, удзень і ўночы, свядома і несвядома. Усё мне прабач, бо Ты добры і Чалавекалюбец. Амін».

Новыя старыя кніжкі

Нядаўна беларускім каардынацыйна-выдавецкім таварыствам «Адраджэнне» ў Менску факсімільным спосабам перавыдадзены дзве брашуры вядомага дзеяча беларускага культурнага Адраджэння Яна Станкевіча «Змена граматыкі беларускага языка ў БССР»(Вільня, 1936) і «Беларускія мусульмане і беларуская літаратура арабскім пісьмом» (Вільня, 1933).

У першай д-р Я. Станкевіч аналізуе афіцыйныя матывы змен у граматыцы беларускай мовы, праведзеных дэкрэтам ад 28 жніўня 1933 года «Аб рэформе беларускага правапісу». Я. Станкевіч падкрэслівае, што пасля рэформы вывучэнне граматыкі і правапісу беларускай мовы не стала лягчэйшым. Наадварот, каб вывучыць граматыку і правапіс беларускай мовы, трэба спачатку добра авалодаць рускай. На гэты конт аўтар заўважыў наступнае: «Рэформа» выдатна выканала сваю другую задачу — аддаленне «бар'ера» паміж беларускай і рускай мовамі, які былі штучна стварылі беларускія «нацдэмы». Але яна сістэматычна імкнулася да аддалення не штучна створанага беларусамі бар'ера, а прыроднага, які здаўна стаяў паміж рускай і беларускай мовамі. А аддаленне прыроднага бар'ера было магчыма толькі шляхам русіфікавання беларускай мовы, што і было асноўнай мэтай «рэформы».

У другой сваёй брашуры «Беларускія мусульмане і беларуская літаратура арабскім пісьмом» д-р Я. Станкевіч адным з першых сярод беларускіх даследчыкаў у даступнай форме выклаў гісторыю беларускіх мусульман, спыніўся на асаблівасцях іх культурнага жыцця. На думку Я. Станкевіча, беларускія мусульмане, «апрача веры, нічым не адрозніваліся ад іншых беларусаў. Яны здольныя да навукі, і сярод іх выйшла шмат навукоўцаў». У гэтай працы Я. Станкевіч падрабязна разгледзеў некаторыя помнікі беларускай літаратуры, створаных арабскім пісьмом, — так званыя Кітабы, — рэлігійныя кнігі, дзе змешчаны малітвы, абрады, пасты, апавяданні з жыцця Магамета і прарокаў, рэлігійныя легенды і нават проста ўсходнія казкі. Змешчана некалькі легенд, транскрыбаваных кірыліцай.

З увагі на тое, што іншыя даследаванні Кітабаў цяпер практычна недаступныя шырокім колам чытачоў, брашура Я. Станкевіча можа зрабіцца для іх сапраўдным адкрыццём.

Як своеасаблівы «катэхізіс» беларускай нацыянальнай свядомасці застаўся ў гісторыі зборнік «Што трэба ведаць кожнаму беларусу», які быў выдадзены ў Менску ў 1918 годзе. Сюды ўвайшлі артыкулы М. Міцкевіча, Я. Лёсіка, В. Ластоўскага, М. Багдановіча і іншых аўтараў. Было б вельмі добра, каб гэтая невялічкая кніжка трапіла ў бібліятэкі школ і дзіцячых садкоў.

Л. БАРШЧЭЎСКАЯ.

Народныя звычаі

«Дзе каза рогам, там жыта стогам»

Набліжаюцца Каляды — свята для беларусаў радаснае і доўгачаканае, калі спрадвеку наладжваліся гульні, забавы, карнавалы, па вёсках хадзілі калядн̆ікі. Старэйшае пакаленне памятае калядныя прадстаўленні з пераапрананнем — у «казу», «мядзведзя», «жорава»,— куццю — посную і шчодрую,— пару, калі дзяўчаты выконвалі «шчадроўскія» песні.

Калядныя абрады захаваліся да нашых дзён. Мне пашчасціла некалькі гадоў узапар назіраць на Палессі іх жывое бытаванне, хаця і з некаторымі згубленымі элементамі. Сёння, калі нашы народныя традыцыі адраджаюцца, пераняслёмся думкай у заснежаныя вёскі з глыбіні Палесся, прыкладам, у Глушкавічы Лельчыцкага раёна.

Вечар 6-га студзеня: на слупах успыхнулі электрычныя лямпачкі; калядн̆ікі — дзеці, моладзь, дарослыя — выходзяць шчадраваць. На двары пачуліся песні, смех, жарты. Пад акном бліжэйшай хаты пасталі дзяўчаты: «Добры вечар, пане гаспадару, загадайце Каляду спяваць...» Бывае, што гаспадар не адказвае «спявайце»,— гэта значыць, што ён не даў згоду на «шчодры». Іншым разам бывае, што гаспадар папытае: «Чыя ты дочка?» Дзяўчына ж адказвае: «Гардзеева я, гусей з выгана праганяла». А калі ў дзяўчыне пазнаюць яшчэ і родзічку, то з радасцю даюць згоду. Дзяўчаты спяваюць:

Зажурылася крутая гара,
Святы вечар!
Што не ўрадзіла шоўкава трава,
Святы вечар!

У час спеваў гаспадар з гаспадыняй рыхтуюць шчодры і выносяць іх пад акно, адцаюць калядн̆ікам з удзячнымі словамі: «Дай, Божа, дажджаці і на той год спяваці».

Па-іншаму калядуюць хлопцы і мужчыны сярэдніх гадоў. Яны бяруць у царкве званочак, скрынку для грошай, калядную зорачку, запрагаюць каня і аб'язджаюць кожную хату. Перад дзвярыма звоняць у званочак. Тут гаспадар адчыняе дзверы, запрашае іх да стала паспяваць.

Бытуюць і розныя калядныя жарты. Пасля калядавання дзяўчаты збіраюцца ў адну хату і вараць «куццю» — ячную кашу. Прыходзяць хлопцы і пачынаюць «жартаваць». Напрыклад, украдуць кашу з печы, яшчэ гарачую, з'ядуць на агародзе, а ў гаршчок снегу насыплюць і прынясуць дзяўчатам.

У вёсцы Семурадцы Жыткавіцкага раёна Каляды — пара ехаць у сваты.

Сцэнка сватання *(у дзверы пастукалі).*

Гаспадыня. Хто ж ето? Відно, калядоўшчыкі?

Сусед, хросны з хроснай (усе з паклонам заходзяць у хату). Шчодры вечар, добры вечар у хату, і ўсім, хто ў хаце!

Гаспадар з гаспадыняй. Добраго здароўечка!

Хросная. З добрай справай прыйшлі, пагандлявацца з вамі хочамо.

Гаспадыня. А што з вамі таргавацца, мы нічога не купляем і нічога не прадаём.

Хросная. Не зусім так. Добры ў вас тавар ёсцека і ёсцека што таргаваць. Толькі нешто зараз не наваду вон у вашой хаце.

Гаспадыня. А які ж шчэ тавар? То што ёсцека, то і на віду, чаго німа, того німа.

Хросны. А такі ваш тавар — у вас красна дзеўка, а ў нас добры маладзец.

Гаспадыня (да гаспадара). Ты што не здагадаўся? Гэта ж сваты прыйшлі Ганночку нашу сватаць!

Дыялог сватання традыцыйны, у ім прысутнічаюць ігравыя тэатральныя элементы.

Пераапрананне выкарыстоўваецца калядн̆ікамі для таго, каб не пазналі. Расказвае А. Л. Шлег з вёскі Рашаў Хойніцкага раёна:

— Таго вадзілі казой, хто ўмее нагой прытупнуць і словы сказаць. Замаскіруюць, каб не пазналі, бо як зойдуць у хату, то гаспадары здзіралі маску з галавы, каб пазнаць, хто за казу ходзіць. Але ён хавае ўніз галаву і трымае маску. Тагды воны заглядвалі пад андарак, кабы пазнаць па нагах, жанчына ці мужчына замаскіраваўся. Калі добра самы здольны сыграе, дык шчодры большыя даюць і цэлы год успамінаюць, кажучы: «Сахвеін хлопец казу зрабіў лепш за Антосевага: я так не змагла прадстаўляць, а вось Лукута так надзявалася, што і пазнаць няможнака».

Па словах Г. Жукаўца (1908 года нарадж., вёска Турок) «кабылку» і «ваўка» вадзілі толькі хлопцы. Дзяўчат у калядн̆ай працэсіі не было. Пасля дазволу гаспадароў у хату заходзіў павадыр з «ваўком», а затым ужо «цыган» ехаў вярхом на «кабылцы». «Воўк» кідаўся пад ногі гаспадарам, ускокваў на лаву, на палок ля печы, задзіраў галаву і выў, палохаў на печы дзяцей. Павадыр жа патрабаваў «шчодры», кажучы пры гэтым: «Гаспадару, давай шчодры, бо гэты звяругу ўсіх паесць».

Трэба дадаць, што даўней пры падрыхтоўцы маскі ваўка калядн̆ікі стараліся дасягнуць падабенства з сапраўдным ваўком. Зусім інакш разыгрывалася сцэна «цыгана» з «кабылкай». «Цыган» ехаў «вярхом» па хаце, затым, скокнуўшы з кабылкі, гаварыў гаспадару: «...Баць, дай коню аўса». Гаспадар адказваў яму: «Аўса няма, вотка яму пірага дамо». «Кабылка» нахіляла галаву і з рук гаспадара ела пірог, потым, падбрыкваючы, бегала па хаце.

Расказвае В. Н. Цітавец з вёскі Заспа Рэчыцкага раёна:

— Тут было пяць гуртоў калядн̆ікаў (мужчыны, жанчыны, хлопцы, дзяўчаты, дзеці) і кожны з іх з'яўляўся адметным тэатральным калектывам. Для падтрымання парадку адзін з калядн̆ікаў пераапранаўся ва ўрадніка, другі — у панскага гайдука.

Хацелася б, каб у наш час Каляды заставаліся яркім, шматфарбным народным святам, неслі ў сабе адбітак даўніны, звязвалі нас з жыццём нашых продкаў, а не абмяжоўваліся стыхійнымі сцэнамі, як цяпер назіраецца, калі суседскія дзеці прыносяцца па лесвіцы з лямантам, падскокваючы да званкоў над дзвярыма і чакаючы ад гаспадароў цукерак або грошай. Трэба памятаць, што калядныя абрады — духоўны набытак беларускага народа.

Мікола МАКАРЦАЎ,
мастацкі кіраўнік і рэжысёр фалькларнага тэатра «Жалейка» Гомельскай абласной філармоніі.

Узаконіць даўні гімн!

Полацкая рада БНФ «Адраджэнне» распаўсюдзіла адкрыты ліст наступнага зместу:

«Мы, сябры Полацкай рады БНФ, падтрымліваем прапанову лідэраў беларускага нацыянальнага Адраджэння Васіля Быкава, Рыгора Барадуліна і Алеся Адамовіча прыняць і зацвердзіць у якасці дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь верш Макара Краўцова «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Беларусь вярнула свае старажытныя сімвалы — сцяг і герб. Мы памятаем, як наконт герба таксама былі прапановы: змяніць яго цалкам альбо «ўпрыгожыць» вянком з калоссяў, ці ўкласці ў рукі вершніка замест мяча серп і молат, каб не быў такім ваяўнічым. Але хапіла розуму рэспубліканскаму парламенту захаваць нашу гістарычную святыню такой, якой яна была амаль 400 год.

Вось і зараз з гімнам тая самая гісторыя, што і з гербам. Аб'яўляецца конкурс на лепшы тэкст і музыку дзяржаўнага гімна, зноў кагосьці палохаюць «ваяўнічыя» словы гімна Макара Краўцова, іншыя «адраджэнцы» тэкст яго гімна лічаць не сучасным.

Але хто ўважліва чытаў тэкст, асабліва тыя, хто ўдзельнічаў і ўдзельнічае ў нараджэнні нашай самастойнасці, незалежнасці, дзяржаўнасці, таму і зараз блізкія і сучасныя словы гімна: «У крывавых муках мы нарodзім жыццё Бацькоўшчыны свaёй!»

Мы, сябры Полацкай рады БНФ, лічылі і надалей, незалежна ад таго, якімі будуць вынікі конкурсу па стварэнні новага гімна, будзем лічыць гімнам Беларусі «Мы выйдзем шчыльнымі радамі» і звяртаемся да ўсіх грамадзян Рэспублікі Беларусь таксама падтрымаць прапанову В. Быкава, Р. Барадуліна і А. Адамовіча «і ўзаконіць гімн на словы М. Краўцова, ажыццявіўшы тым важнейшы дзяржаўны акт на шляху да сапраўднай суверэннасці Рэспублікі Беларусь».

А. ІГНАТОВІЧ,
В. ПАДАСЕТНІКАЎ,
С. СУДНІК —
усяго 14 подпісаў.

Лякарня чараўніцы Потахі

ЛОПУХ ПАВУЦІНІСТЫ. Адвар кораня лопуху (50—60 г на 1 л вады) ужываюць унутр пры лячэнні розных захворванняў скуры, пры скулах, фурункулёзе, сыпах, пры залатусе, рахіце як кроваачышчальны сродак, а таксама і пры іншых хваробах.

ЗВОНКУ. Для ваннаў рэўматыкам і артрытыкам робяць адвар з кораня лопуху, травы верасу, крапіва, багуну, бадзяку, лісця брусьнічніку — доза не абмежавана.

Раны, што доўга не зажываюць, лечаць маззю, якую рыхтуюць наступным чынам: 75 г здробленага свежага кораня лопуху настойваюць цэлыя суткі ў цёплым месцы ў 200 г сланечнікавага алею (лепей браць міндальны), затым вараць 15 мінут на павольным агні і працэджваюць у слоік.

Загавор ад запалення сухажылляў: «Грызь-грызаніца. Выступі з жывата, са ўсіх жыл-пажыл. Ты мне каза, а я табе воўк. Я цябе з'ем».
(А. Багдановіч).

Пры выпадзенні валасоў і наогул хваробах скуры на галаве 2 разы на тыдзень мыюць галаву ў адвары кораня лопуху і кветак наготак — лопуху 20 г, наготак 10 г на 1 л вады. Некаторыя да гэтага дабаўляюць яшчэ 15 г шышак хмелю.

Штогод карані нарыхтоўваюць свежыя.

ПАЛЫН «БОЖАЕ ДРЭВА». Пучкі гэтай расліны (часта ў букетах з іншымі раслінамі) бабулі ўжываюць для акурвання кватэр, кухоннага посуду, хворай жывёлы, абкладваюць імі нябожчыкаў, перакладваюць вопратку і да т. п.

Загавор ад вывіху: «Ішлі тры паны, скумпаліся, косці з касцямі складаліся, няслі ад звіху зелле і к касцям прымяралі, і к суставам прыкладалі».
(Е. РАМАНАЎ).

У народзе мае даволі шырокае і разнастайнае ўжыванне: зубны боль, прастуда, рэўматычныя, страўнікава-кішэчныя, інфекцыйныя і іншыя захворванні. Прымаюць унутр у выглядзе напару, чаю з 1—2 сталовых лыжак здробленай расліны на 1 шклянку кіпетню па 2—3 шклянкі на дзень. Запаранай кіпетнем масай расліны абкладваюць нарывы, каб паскорыць іх «выспельванне». У народзе асабліва рэкамендуюць гэты сродак пры запаленні грудной залозы. Водная гарачая выцяжкі з гэтай расліны ўжываюць для розных прыпарак, кампрэсаў, прымочак, прамыванняў. Для гэтага ж карыстаюцца і свежымі здробленымі часткамі расліны (лісце, сукведце). Воднай настойкай з палыну карыстаюцца для націрання, уключаючы і запаленне надкосніцы.

З патоўчанай расліны рыхтуюць на тлушчы розныя мазі, якімі лечаць раны, нарывы, абмарожаныя тканкі цела і інш. Для гэтага карыстаюцца і сокам, адціснутым з свежых раслін.

У дзіцячым садзе саўгаса «Гайна» Лагойскага раёна створаны этнаграфічны музей.
НА ЗДЫМКУ: выхавацельніца Марыя Подберская знаёміць дзяцей з экспанатамі музея.
Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

Чытачам і супрацоўнікам «Нашага слова»

ШАНОЎНАЕ СПАДАРСТВА!

Міжнародны камітэт беларусістаў і Нацыянальны навукова-асветны цэнтр імя Ф. Скарыны сардэчна віншуюць Вас з Калядамі і Новым 1992 годам, жадаюць Вам шчасця ў жыцці, поспехаў у працы!

З найлепшымі пачуццямі

А. МАЛЬДЗІС.

У свеце слоў

Аповяд ці аповедзь?...

З чыёйсьці лёгкай рукі пайшло ў сучаснае беларускае вуснае і пісьмовае маўленне слова «аповяд» замест слоў «расказ», «апавяданне», «аповесць» і інш. Няўжо ж яно лепшае за пералічаныя?! Пабудавана няўклюдна: цвёрдая аснова, мужчынскі род, не ўпісваецца ў аднакаранёвае гняздо (водпаведзь, прапаведзь, споведзь). Калі яно так нашай мове неабходнае, то, мабыць, лепш будзе па-беларуску і гучаць, і падыходзіць да адшліфаванай сістэмы словаўтварэння з мяккай асновай і ў жаночым родзе: «аповядзь» ці «аповедзь». Няхай дапамагае ў працы слову «аповесць», якое ў дыялектнай мове пачынае актыўней ўжывацца ў старажытным варыянце «пове(я)сьць». Або ўзяць і надаць яму адно са значэнняў слова «апавяданне», якое так ужо ў сучасным словаўжыванні затусалі, што яно замяняе рускія і «рассказ», і «повесть», і «повествование»...

Мікола АБАБУРКА,
г. Магілёў.

Смех і грэх

АФАНАРЫЗМЫ

* Флюгер папракаюць у няўстойлівасці. Між тым, ветру ён заўсёды верны.

* Мала мець залатыя рукі, трэба яшчэ жалезная хватка.

ФРАЗЫ

* Не губляйце пачуцця гумару ў людных месцах!

* Як высока трэба вырасці, каб смяяцца з сябе!

ДЫЯЛОГІ НА ВЯСКОВАЙ ЛАЎЦЫ

— Нешта, Міхась, твая Юстына на лаўку не ходзіць.
— Часу няма мянціць тут з вамі языком. Пакуль па хазяйству ўправіцца, дык і вечар агорне.
— А ты чаму не памагаеш? Запрог бедную кабету, як вала, а сам — крэнту-мэнту. Мой во Піліп...
— Чуў я, ведаю: «Піліп, уставай! Блінцы пячы! А я пайду паслухаю».

* * *

— Выбралі мы етых дзепутатаў на сваю голаву! Цэлымі днямі трашчаць, бытта сарокі на плоце. Што хачу, тое і лапачу! Гаворак — на локаць, а дзялоў, дык на ногаць.
— А ты лепшага чакала, парцейнага сакратара выбраўшы? Я дык во галасаваць не пайшла, калі ўбачыла, што Клішэвіча высунулі. Сáма такі народу паспагадае!.. Палац сабе на ўвесь раён выштукаваў, у памешчыка Дубовіка некалі горшы быў. Жывот наеў, не раўнуючы, як у бярэменнай бабы. А жонка з дочкамі? Як цёлкі на адкорме!
— Можна падумаць, што я галасавала задраўшы спадніцу пабегла. На печ, лічы, білюцень прывезлі. Сам старшыня: «Хочаш, Мацвееўна, шыферу? Галасуй!» Дык што мне без крышы сядзець на зіму гледзячы?..
— Ну дык і няма чаго балабоніць попусту. Як не было справядлівасці на свеце, так і не будзе: адзін у карэце едзе, а ў другога гразь ляціць.

* * *

— Кармазынка на вяселле ў такой яркай розавай сукні пайшла, акурат як у споднім. Здурэла на старасці год.
— Ну чаго ты ўжо так! Мо ўспомніла баба, як дзеўкай была.

* * *

— Ціха вы! Дайце паслухаць. Гарошыха голас пробуе на тым канцы сяла. Няйначай на мужыка вайной пайшла: п'яненькі ў сцельку цягнуўся дахаты.
— Добра пробуе! Адчыніла горла, як вароты ў заезнай карчме. З возам уехаць можна.

Учула
Любоў ЛАМЕКА.

Перадрук

Многія з тых, хто на Беларусі ўважліва сочыць за выданнямі суполак прыхільнікаў нацыянальнага і культурнага Адраджэння роднага краю, звярнулі ўвагу на бюлетэнь «Шляхам Скарыны». Сціплыя яго сшыткі ўпарта, нягледзячы на ўсе складанасці з друкаваннем, працягваюць выпускаць Маскоўскае гарадское Таварыства беларускай культуры імя Францішка Скарыны. Раней мы ўжо знаёмілі нашых чытачоў з матэрыяламі гэтага цікавага бюлетэня. Робім цяпер перадрук яшчэ аднаго артыкула, які можа спатрэбіцца тым з сяброй ТБМ, хто наведае Маскву. А наогул знаёмства з выпускамі бюлетэня «Шляхам Скарыны» мы маем намер працягваць і далей.

Кароткі абрыс беларускіх згуртаванняў у Маскве

Апрача таварыства ў Маскве, існуе шэраг арганізацый, якія у той альбо іншай меры можна лічыць беларускімі. Сувязь іх з Таварыствам таксама розная.

1. *Студэнцкая суполка «Пагоня».* Існуе з 1988 года, дзейнічае разам з Таварыствам. Заняпала пасля скасавання Канфедэрацыі студэнцкіх суполак Беларусі. Апошняе, што рабілася — вывучаны абрад калядавання. Але ажыццявіць яго не здолелі з-за нястачы транспарту і іншага. Старшыня — Алесь Бука (249-31-60).

2. *Група падтрымкі БНФ.* Існуе пры Таварыстве з 1989 года. У першы год амаль нічога не зроблена, бо ранейшае кіраўніцтва Таварыства змагалася за дэпалітызацыю і пралетарскі інтэрнацыяналізм (што зрэшты не распаўсюджвалася на КПСС і панславісцкія таварыствы). З вясны мінулага года група актывізавалася. Зараз рыхтуецца выданне «Рэха Пагоні», у якім будзе адлюстравана яе дзейнасць. Старшыня рады — сябра сойма БНФ Паўлоўскі Ігар Аляксандравіч (198-59-73).

3. *Згуртаванне беларускіх вайскоўцаў.* Аргкамітэт створаны 31 сакавіка 1991 года. Старшыня — Астаповіч Васіль Мікалаевіч (499-76-50). Ад Таварыства незалежнае, адно частка сяброў ЗБВ адначасова сябры Таварыства.

4. *Уніяцкая суполка.* Створана ў траўні 1991 года. Старшыня — Прыбытка Генадзь (251-61-09).

5. *Московское отделение Международного объединения белорусистов.*

Створана 11 студзеня 1991 года. Уключае ў свой склад маскоўскіх вучоных, якія маюць адносіны да вывучэння гісторыі, мовы, культуры Беларусі. Пасяджэнні праводзяцца на рускай мове. З Таварыствам не звязана, але канкуруе з ім (дакладней, імкнецца дамініраваць над Таварыствам). Старшыня — праф. Сядоў В. В., фактычны кіраўнік — Каўко Аляксей Канстанцінавіч (258-96-10).

(Бюлетэнь «Шляхам Скарыны», № 3, 1991, Масква).

Наш адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13.
Тэлефон рэдакцыі: 33-17-83.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў адказваюць за дакладнасць фактаў і іншых звестак. Пункт гледжання аўтара неабавязкова можа адпавядаць меркаванню рэдакцыі.

Рукапісы рэдакцыя не рэцэнзуе і назад не вяртае.

МВПА імя Якуба Коласа. Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвоная Зорка».
Наклад 5.058 паасобнікі. Зак. 2474. Індэкс 74975.